

Porrota eta itxaropena

Finantzen munduak sortu zuen krisialdia ekonomia errealerara pasa zen eta enbata bailitzan atzean hildako edo elbarriak besterik ez da uzten ari. Uste genuen euskal ekonomiak arin samar pasako zuela egoera hau, baina beranduago izan arren, ondorio larriak jadanik pairatzen ari da. Orain Fagor kooperatiba erraldoiaren gain erori da krisiaren zama.

| BALEREN BAKAIKOA AZURMENDI |

BAINA ZER GERTATU ZAIO Fagor elektrotresna kooperatibari? Mondragon taldearen antzera Fagorrek etengabe hazteko nahiak jarri du kinka larrian. Pentsatu da bizirauteko derrigorrez hazi egin behar dela eta lehia bizian sartu zen bere sektoreko enpresa erraldoiekin. Antzeko zerbait gertatu zaio Eroskiri ere eta egin zituen inbertsio asko eta asko desinbertitzen ari da, handi izateak ez baitu ziurtatzen bizirauteko indarra izango duenik.

Fagorren inbertsio erraldoi horien artean Frantziako Brandt enpresa erostea izan zen eta estu eta larri dabil irteerak aurkitu nahian. Inbertsio erraldoiak ere egin ditu Txinan, Polonian Marokon eta beste hainbat herrialdetan. Azken finean, neurritz haratago hazteko estrategiak itoarazi egin du kooperatiba.

Fagor Elektrotresnak merkatura mehartuta irtengo da berregituraketa gogorra burutu ostean. Merkaturtik produktu asko erretiratu behar ko ditu lehiakorra izan nahi badu. Bien bitartean, pozik geratuko dira Fagorrek galdutako merkatuaren zatia eskuratuko duten multinazionalak. Batzuentzat sufrikarioa, besteentzat poza izango den bitartean.

Honen guztiaren ondorioz 1.700 bazkide eta kontratupeko langile kalean geratuko dira. Horietatik batzuk erretreta hartuko dute, bazkide diren 1.000 inguru Mondragon taldeko beste kooperatibetan koka-

RAUL BOGAJO / ARGAZKI PRESS

Fagor Elektrotresnak merkatura mehartuta irtengo da berregituraketa gogorra burutu ostean.

tzen saiatuko dira eta beste batzuk langabeziara joango dira, langabetuen kopuruak oraindik gorago egingo duen bitartean. Hainbestetan azpimarratu izan dugun mitoa erabat hutsala bihurtuko da: kooperatibek ez dute langabeturik sortzen. Hemendik aurrera hori ezin izango dugu aitortu.

Eta erantzulerik ba al dago? Noski egon badaudela. Izan ere, aspaldi hasi ziren esaten Espainiako eraikuntzan ematen ari zen fenomenoak burbuilaren usaina zuela; guztiau duela hamar bat urte argitaratu zuen *The Economist* astekariak eta beste hainbat aldizkarik. Baina nola jaramon egin dirua esportaka

Juan Mari Arregi

♦ EKONOMIA KAZETARIA

Fagor eta alboko eraginak

MONDRAGON TALDEKO Fagor Etxetresnak ordainketak eten eta kiebra jo dezake lau hilabete baino lehen egoera finantzario oso larria konpontzen ez badu. Banku hartzekodunek neurri soziolaboral drastikoak exijituko dituzte Fagor finantzatzeko. Berehalakoan, langileak langabezian geratuko dira. Munduko lehiakideen artean txoko bat egiteko inbertsio zalantzarriak egin zituen kooperatibak, baina krisiak eraikuntza eta kontsumoa murriztu ditu eta horren ondorioz zor handia pilatu du. Egoera horri aurre egiteko ahaleginak ez dira nahikoa izan. Bankuek ez dute bihotzik enpresa txikiekin eta bazterrean uzten dituzte; baina orain enpresa ikur batekin ausartu dira, eta badirudi zalantzak dituztela Fagor finantzatzeko segitzeko.

Kooperatiba hondotik ateratzeko lanean ari diren eragileek kontuan eduki beharko lukete ordainketen etenaldiak edo kiebrak zein alboko eragin izango duen langileengan -5.642 langile munduan barrena ezarritako 13 lantegitan, horietako 1.800 euskaldunak-, bazkideengan, kapital ekarpena egin duten

milaka pertsonengan, enpresa hornitzaile ugaritan, eta Arrasate inguruko zerbitzuetan.

Mondragon Korporazioak ardura handia dauka bere langile eta bazkideekiko, baita euskal jendartearekiko ere. Lehenbailehen argitu beharko luke Fagorren egoera, gestio erantzukizunak baleude, horiek

garbitu beharko lituzke, eta Fagorren eta talde osoaren etorkizuna zehaztu beharko luke. Zeren eta Eroskiren egoera, adibidez, ez da oso lasaigarria; honek ere inbertsio handiak egin zituen eta orain oso zorpetuta dago. Bai Fagorrek bai Eroskik, euren langile eta bazkideekiko ardura izateaz gain, beste milaka pertsonari ere azalpenak eman behar dizkiete, ehunka milioi

MCCk Fagorren eta talde osoaren etorkizuna zehaztu beharko luke. Zeren eta Eroskiren egoera, adibidez, ez da oso lasaigarria

euro jarri baitzituzten enpresa horien mantenu eta garapenerako. Inbertsio hori -menpeko ekarpenak- jadanik oso txarto dago, baina erabat galduko litzateke ordainketen etenaldia- rekin edo kiebrarekin. Fagor hondotik ateratzea enpresa bat salbatzea baino askoz gehiago litzateke. ■

enpresetako kutxetan sartzen ari zen bitartean? Kontrol neurri eta balio handiagoko ondasunak bilatu orde, ekoizpen hedakorrari jarraitu zitzaion, Espainiako etxebizitzaren eraikuntza bertan behera geratu arte. Hortik datoz Fagorren gaurko komeriak.

Estrategia oker hori bideratzeko asmoarekin Mondragon taldeko erakundeek eta bazkideek 70 milioi euroko dirua utzi zioten Fagorri duela sei bat hilabete, baina ez du ezertarako balio izan. Beranduegi zen erratutako estrategia birbideratzeko. Orain, berriro saiatu dira Mondragon taldeko dirua eskuratzen, baina talde osoa kinka larrian sartu baino lehenago ukatu egin zaio diru laguntza berri hori. Hortik berregituraketaren

premia eta aipatu ondorio mingarriak.

Jakina da edozein giza erakundetan agintari talde bat eratzen dela, teknostruktura deritzana, eta talde horrek bereganatzen du enpresako erabakigune oro. Eta arazo honen guztiaren erdian talde

Egoera honen aurrean, espero dut kooperatibako bazkideek inoiz utzi behar ez zuten autokudeaketarako eskumena erabiliko dutela

agintari hori azaltzen zaigu eta oraindik ez dirudi kontuak eskatuko zaizkionik. Duela urte batzuk

talde agintari horren boterea orekatzeko Gizarte Kontseilua erantzule izatera heldu zen, baina eszenatik desagertu zen edo zuten, eta oztopo gutxiarekin jarraitu ahal izan zuen inbertsio erraldoiak gauzatzeko, teknostruktura ororen jokaeraren ezaugarria hori baita: botere politiko ekonomikoa areagotzea.

Egoera honen aurrean, espero dut kooperatibako bazkideek esku hartuko dutela beraien interesak bideratu ahal izateko, kooperatibista gisa inoiz utzi behar ez zuten autokudeaketara-

ko eskumena erabiliko dutela, Fagor berriro bideragarri izatera heltzeko. ■

